

می شود اعتراض به اغتشاش مبذل شود، نامتعیین بودن اعتراض یا نامحدود بودن اعتراض است.

ویژگی دوم این است که اعتراضی که به اغتشاش تبدیل می شود، بی چهره است. اگر اعتراض چهره‌ای داشته باشد و این چهره چنانچه به تعامل با ساختار سیاسی مایل باشد، به اصلاحات یا یک اعتراض چهارچوب‌مند تبدیل می شود و اگر چهره سیاسی بخواهد کل ساختار را زیر سؤال ببرد و به هم بزند به انقلاب تبدیل می شود. به هر حال از موضوع اغتشاش خارج است، اغتشاش فاقد چهره است. این مسئله را در قضایای اخیر و ماجرای سال ۱۳۹۶ و ۱۳۹۸ نظاره‌گر بودیم در حالی که اتفاقات سال ۱۳۸۸ چهره‌ای مشخص و قابل شناسایی داشت.

از سال ۱۳۹۶ به این سو با اغتشاشاتی روبه‌رو هستیم که بی چهره‌اند. مشخص نیست چه کسی فراخوان می دهد و مردم را به خیابان فرامی خواند. چهره‌ای در این اغتشاشات وجود ندارد. ماسک‌هایی که در جریان کرونا شایع شد و امروز به عنوان وسیله‌ای برای پوشاندن صورت معترضان استفاده می شود، وجه نمادین پیدا کرده است تا بتوان بی چهره بودن اعتراضات را نشان داد. تا پیش از کرونا هم اغتشاشگران صورت خود را با پارچه‌هایی می پوشانند، ولی کسی که در یک تظاهرات علنی سیاسی شرکت می کند، چهره خودش را نمی پوشاند، ولو این تظاهرات، تظاهراتی انقلابی باشد. بحث اصلی نیروهای کف میدان نیست و فقط برای نمونه و نماد اشاره شد. مسئله اصلی چهره‌ای است که به عنوان یک شخصیت و میانجی سیاسی بتواند نیروی اعتراض را نمایندگی کند. اعتراض نامحدود و نامتعیین بالطبع بی چهره است و مزیت چهره‌دار شدن را از خود می گیرد. در غیاب چهره‌های سیاسی و اصیل که چهره‌هایی حقیقی هستند، چهره‌های دروغین یا چهره‌های پوشالین و نقاب‌ها جایگزین می شوند. نمونه‌ای از نقاب‌ها در جامعه ما سلبریتی‌ها هستند. صورت نقاب‌ها هر لحظه عوض می شود، حالت و سخنشان هم عوض می شود، اما یک چهره حقیقی سیاسی هر لحظه شکل متفاوتی ندارد، چون نقاب نیست و یک چهره دارد.

ویژگی دیگر اعتراضی که فرم ندارد و به اغتشاش تبدیل می شود، این است که فاقد گفتار است و خصوصیت دیگر این است که موقعیت ظهور در ساختار پیدا نمی کند و صرفاً وجه سلبی دارد، در کار انهدام است و فاقد وجه ایجابی. اکنون صورت مسئله دگرگون می شود. صورت مسئله دیگر این نیست که صرفاً سازکارهای قانونی برای انجام اعتراضات و زمان و مکان معین فراهم کرد. مسئله سازکار سیاسی این می شود که ما چگونه اعتراض نامتعیین، بی دیدار، بی چهره، بی گفتار، سلبی، فاقد موقعیت برای ظهور